

U S T A W A

z dnia 19 grudnia 1975 r.

o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Art. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. — Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 8 § 1 w zdaniu pierwszym oraz w zdaniu końcowym wyraz: „żony” zastępuje się wyrazem: „małżonków”;
- 2) w art. 25 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli żona zachowuje swoje dotychczasowe nazwisko, mąż może przez oświadczenie złożone przy zawarciu małżeństwa dodać do swego nazwiska nazwisko żony; może również przybrać nazwisko żony. Przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się odpowiednio.”;
- 3) w art. 28:
  - a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1,
  - b) dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Nakaz, o którym mowa w paragrafie poprzedzającym, zachowuje moc mimo ustania po jego wydaniu wspólnego pożycia małżonków. Sąd może jednak na wniosek każdego z małżonków nakaz ten zmienić albo uchylić.”;
- 4) w art. 41:
  - a) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Sąd może ograniczyć lub wyłączyć możliwość zaspokojenia się z majątku wspólnego przez wierzyciela, którego dłużnikiem jest tylko jeden z małżonków, jeżeli ze względu na charakter wierzytelności albo stopień przyczynienia się małżonka będącego dłużnikiem do powstania majątku wspólnego — zaspokojenie z majątku wspólnego byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.”;
  - b) dotychczasowy § 3 oznacza się jako § 4;
- 5) art. 44 uchyla się;
- 6) w art. 58:
  - a) dotychczasową treść przepisu oznacza się jako § 1,
  - b) dodaje się § 2—4 w brzmieniu:

„§ 2. Jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka także o sposobie korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamiesz-

kiwania rozwiedzionych małżonków. W wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym raząco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka. Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód orzec również o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe.

§ 3. Na wniosek jednego z małżonków sąd może w wyroku orzekającym rozwód dokonać podziału majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

§ 4. Orzekając o wspólnym mieszkaniu małżonków sąd uwzględni przede wszystkim potrzeby dzieci i małżonka, któremu powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej.”;

7) w art. 59 wyrazy: „żona rozwiedziona, która wskutek zawarcia małżeństwa zmieniła” zastępuje się wyrazami: „małżonek rozwiedziony, który wskutek zawarcia małżeństwa zmienił” oraz wyrazy: „które nosiła” — wyrazami: „które nosił”;

8) w art. 89 § 2 skreśla się wyraz: „małoletniemu”, a po wyrazie: „dziecku” dodaje się wyrazy: „na jego wniosek albo”;

9) art. 109 otrzymuje brzmienie:

„Art. 109. § 1. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia.

§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

- 1) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń,
- 2) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun,
- 3) poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi społecznego organu pomocniczego sądu,
- 4) skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi,
- 5) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może także powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.”;

10) po art. 112 dodaje się art. 112¹ i art. 112² w brzmieniu:

„Art. 112¹. Jeżeli sąd opiekuńczy nie postanowi maczej, obowiązek i prawo wykonywania bieżącej pieczy nad osobą małoletniego umieszczonego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej, jego wychowania oraz reprezentowania w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie potrzeb jego utrzymania należą do rodziny zastępczej albo placówki opiekuńczo-wychowawczej. Inne obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców małoletniego.

Art. 112². Sprawy doboru rodzin zastępczych oraz współdziałania sądów opiekuńczych z organami administracji państwowej w tych sprawach, a także zakresu i form pomocy Państwa na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i zasady odpłatności rodziców za pobyt ich dzieci w tych rodzinach oraz postępowanie w tych sprawach — regulują odrębne przepisy.”;

11) w art. 113:

- a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1,
- b) dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W wyjątkowych wypadkach sąd opiekuńczy może ograniczyć osobistą styczność z dzieckiem rodziców, których władza rodzicielska została ograniczona, przez umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.”;

12) w art. 118:

- a) dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W wyjątkowym wypadku sąd opiekuńczy może orzec przysposobienie bez żądania zgody przysposabianego, jeżeli z oceny stosunku między przysposabiającym a przysposobianym wynika, że uważa się on za dziecko przysposabiającego, a żądanie takiej zgody byłoby sprzeczne z dobrem przysposobianego.”

- b) dotychczasowy § 2 oznacza się jako § 3;

13) w art. 124:

- a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Nie jest dopuszczalne ograniczenie skutków przysposobienia w wypadku, gdy rodzice przysposobionego wyrazili przed sądem opiekuńczym zgodę na przysposobienie dziecka bez wskazania osoby przysposabiającego.”,

- b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Na żądanie przysposabiającego i za zgodą osób, których zgoda jest do przysposobienia potrzebna, sąd opiekuńczy może w okresie małoletności przysposobionego zmienić przysposobienie orzeczone stosownie do § 1 na przysposobienie, którego skutki podlegają przepisom art. 121—123.”;

14) po art. 124 dodaje się art. 124¹ w brzmieniu:

„Art. 124¹. W wypadku gdy rodzice przysposobionego wyrazili przed sądem opiekuńczym zgodę na jego przysposobienie bez wskazania osoby przysposabiającego, nie jest dopuszczalne ani uznanie przysposobionego, ani też sądowe ustalenie jego pochodzenia.”;

- 15) po art. 125 dodaje się art. 125¹ w brzmieniu:
„Art. 125¹. Nie jest dopuszczalne rozwiązanie przysposobienia, na które rodzice przysposobionego wyrazili przed sądem opiekuńczym zgodę bez wskazania osoby przysposabiającego.”;
- 16) art. 146 otrzymuje brzmienie:
„Art. 146. Opiekę sprawuje opiekun. Wspólne sprawowanie opieki nad dzieckiem sąd może powierzyć tylko małżonkom.”;
- 17) w art. 149 dodaje się § 4 w brzmieniu:
„§ 4. W wypadku potrzeby ustanowienia opieki dla małoletniego umieszczonego w rodzinie zastępczej — sąd powierzy sprawowanie tej opieki przede wszystkim rodzicom zastępczym.”
- Art. 2.** W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 295, z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) w art. 442 po wyrazach: „uznaje żądanie pozwu” dodaje się wyrazy: „a małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci”;
  - 2) w art. 443 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Postanowienia, o których mowa w paragrafie poprzedzającym, z wyjątkiem postanowień dotyczących obowiązku małżonków przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny przez czas trwania procesu, sąd wydaje po przeprowadzeniu rozprawy. Przepisy o postępowaniu zabezpieczającym stosuje się odpowiednio.”;
  - 3) art. 563 otrzymuje brzmienie:
„Art. 563. Do zgłoszenia wniosku o zezwolenie na złożenie przez pełnomocnika oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński uprawniona jest osoba, która zamierza udzielić pełnomocnictwa.”;
  - 4) w art. 565 dodaje się § 3 w brzmieniu:
„§ 3. Przepis § 1 stosuje się także do rozstrzygnięcia o wyłączeniu odpowiedzialności małżonka za zobowiązania zaciągnięte przez drugiego z małżonków w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny, jak również do uchylecia postanowienia w tym przedmiocie.”;
  - 5) w art. 568:
    - a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1,
    - b) dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. W sprawach małoletnich sądem opiekuńczym jest sąd dla nieletnich. Sąd ten rozpoznaje sprawy opiekuńcze małoletnich z ustalonego dla niego obszaru właściwości.”;
  - 6) w art. 573:
    - a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1,
    - b) dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. Sąd może ograniczyć lub wyłączyć osobisty udział małoletniego w postępowaniu, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze.”;
  - 7) po art. 575 dodaje się art. 575¹ w brzmieniu:
„Art. 575¹. W sprawach opiekuńczych osób małoletnich sąd z urzędu zarządza odbycie całego posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych, jeżeli przeciwko publicznemu rozpoznaniu sprawy przemawia dobro małoletniego.”;
  - 8) w art. 576:
    - a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1,
    - b) dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. Wysłuchanie małoletniego w toku postępowania następuje poza salą posiedzeń sądowych, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze.”;
  - 9) w art. 586 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Na rozprawę wzywa się przysposabiającego oraz osoby, których zgoda na przysposobienie jest potrzebna.”;
  - 10) w art. 787:
    - a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1,
    - b) dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. W postępowaniu o nadanie kluzuli wykonalności sąd, na wniosek małżonka dłużnika, orzeka również o ograniczeniu lub wyłączeniu możliwości zaspokojenia się przez wierzyciela z majątku wspólnego.”;
  - 11) po art. 1095 dodaje się art. 1095¹ w brzmieniu:
„Art. 1095¹. § 1. W wyjątkowych wypadkach, gdy dobro małoletniego, co do którego orzeczono umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej, przemawia za niezwłoczną zmianą jego środowiska wychowawczego, sąd opiekuńczy może nakazać wykonanie orzeczenia o odebraniu małoletniego z pominięciem trybu przewidzianego w przepisach poprzedzających.
§ 2. Szczegółowe zasady wykonywania orzeczeń stosownie do przepisów § 1 określili w drodze rozporządzenia Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych.”
- Art. 3.** W ustawie z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160, z 1971 r. Nr 12, poz. 115 oraz z 1972 r. Nr 16, poz. 114) w art. 25:
- a) dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1,
  - b) dodaje się ust. 2 w brzmieniu:
„2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia:
    - 1) zasady doboru rodzin zastępczych,
    - 2) zasady współdziałania sądów opiekuńczych z organami administracji państwowej w sprawach dotyczących rodzin zastępczych,
    - 3) zakres i formy pomocy Państwa na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych,
    - 4) zasady odpłatności rodziców za pobyt ich dzieci w rodzinach zastępczych oraz postępowanie w tych sprawach.”
- Art. 4.** W dekreście z dnia 8 czerwca 1955 r. — Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 25, poz. 151, z 1956 r. Nr 41, poz. 189, z 1958 r. Nr 72, poz. 358, z 1962 r. Nr 10, poz. 46, z 1964 r. Nr 9, poz. 60 i Nr 43, poz. 297 oraz z 1971 r. Nr 12, poz. 115) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 32 pkt 3 skreśla się końcowe wyrazy: „oraz nazwisko rodowe matki”, a po wyrazie: „nazwisko” dodaje się wyrazy: „i nazwisko rodowe”;

2) po art. 40 dodaje się art. 40¹ w brzmieniu:

„Art. 40¹. § 1. W wypadku orzeczenia przysposobienia, na które rodzice dziecka wyrazili przed sądem opiekuńczym zgodę bez wskazania osoby przysposabiającego, a przysposobienia dokonali małżonkowie wspólnie, sporządza się nowy akt urodzenia przysposobionego, w którym jako rodziców wymienia się przysposabiających. Przepisy ust. 2 i 3 artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio.

§ 2. O sporządzeniu nowego aktu urodzenia dokonuje się wzmianki na marginesie dotychczasowego aktu urodzenia przysposobionego; akt ten nie podlega ujawnieniu, a w szczególności nie wydaje się z niego odpisów ani wyciągów, ani też nie uwzględnia jego treści w odpisach i wyciągach z nowego aktu urodzenia przysposobionego.”;

3) w art. 50 ust. 1:

a) w pkt 3 początkowe wyrazy: „nazwisko i imię ojca, imię i rodowe nazwisko matki” zastępuje się wyrazami: „nazwiska i imiona oraz nazwiska rodowe rodziców”;

b) pkt 6 nadaje się brzmienie:

„6) oświadczenia małżonków o nazwisku, jakie przybiorą, oraz — jeżeli nie zamierzają przybrać nazwiska wspólnego — ich oświadczenie o nazwisku dzieci zrodzonych z tego małżeństwa.”

Art. 5. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. — Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 13, poz. 98) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 125 dodaje się art. 125¹ i 125² w brzmieniu:

„Art. 125¹. Z chwilą prawomocnego orzeczenia kary konfiskaty całości lub części majątku jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej przedmioty majątkowe, których konfiskata dotyczy, tracą z mocy prawa charakter składników majątku wspólnego. Od tej chwili stosuje się do nich odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych, przy czym udział Skarbu Państwa i małżonka osoby skazanej są równe. Małżonek skazanego, jak również Skarb Państwa mogą jednak żądać, żeby ustalenie udziału w tych przedmiotach nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z małżonków przyczynił się do ich nabycia.

Art. 125². § 1. Orzeczone w postępowaniu karnym sądowym w stosunku do jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej kary grzywny, pieniężne kary porządkowe, nawiązki lub obciąża-

jące tego małżonka koszty sądowe podlegają zaspokojeniu z odrębnego majątku skazanego oraz z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone przez niego osobiście, jak również z praw twórcy wynalazku, wzoru użytkowego oraz projektu racjonalizatorskiego. Jeżeli zaspokojenie z tych źródeł okaże się niemożliwe, egzekucja może być skierowana do majątku wspólnego.

§ 2. W wypadku skierowania egzekucji do majątku wspólnego małżonek skazanego może żądać ograniczenia lub wyłączenia w całości zaspokojenia należności wymienionych w § 1 z majątku wspólnego lub z niektórych jego składników, jeżeli skazany nie przyczynił się lub przyczynił się w stopniu nieznacznym do powstania tego majątku bądź do nabycia określonych jego składników albo gdy zaspokojenie z majątku wspólnego tych należności byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Żądanie w tym przedmiocie może być zgłoszone sądowi w ciągu trzech miesięcy od skierowania egzekucji do majątku wspólnego.”;

2) w art. 128 wyrazy: „Art. 125—127” zastępuje się wyrazami: „Art. 125 i 125²—127”.

Art. 6. W ustawie karnej skarbowej z dnia 26 października 1971 r. (Dz. U. Nr 28, poz. 260 i z 1975 r. Nr 16, poz. 91) w art. 242 dodaje się na końcu zdanie: „Przy ściąganiu tych należności stosuje się odpowiednio art. 125² Kodeksu karnego wykonawczego.”

Art. 7. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. — Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 12, poz. 116, z 1972 r. Nr 49, poz. 312 i z 1975 r. Nr 16, poz. 91) w art. 99 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Przy ściąganiu grzywien stosuje się odpowiednio art. 125² Kodeksu karnego wykonawczego.”

Art. 8. § 1. W sprawach opiekuńczych małoletnich postępowanie rozpoznawcze wszczęte przed wejściem w życie ustawy przed sądami opiekuńczymi właściwymi dla tych spraw według przepisów dotychczasowych toczy się przed tymi sądami do czasu zakończenia postępowania w pierwszej instancji.

§ 2. Wierzytelności podlegające zaspokojeniu z majątku wspólnego małżonków na podstawie przepisów dotychczasowych podlegają zaspokojeniu z tego majątku na zasadach określonych w tych przepisach, jeżeli przed wejściem w życie niniejszej ustawy wszczęte zostało postępowanie egzekucyjne.

§ 3. Kary konfiskaty majątku, kary grzywny, pieniężne kary porządkowe, nawiązki oraz koszty sądowe orzeczone przed wejściem w życie niniejszej ustawy podlegają wykonaniu według przepisów dotychczasowych.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 1976 r.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. W. Kruczek
Sekretarz Rady Państwa: L. Słasiuk